

Psikolojiye Giriş

Ders 11

Evrim, Duygular ve Mantık: Duygular 1. Kısım

Profesör Paul Bloom: Pazartesi günü, size bir evrimsel psikolojiye giriş dersi vermeye, psikolojiye evrimsel açıdan bir bakış sunmaya çalıştım ve zihnin nasıl çalıştığına ilişkin bizi nasıl aydınlatıp bilgilendirebileceğine ilişkin bazı örneklerle de değinerek bir başlangıç yapmaya çalıştım. Zihne evrimsel yaklaşımın avantajlarından birisi de, bizi daha öncesinde sorgulamadan kabul ettiğimiz şeylere bilimsel bir gözle bakmaya zorlamasıdır. Nasıl olduğumuzun, ne olduğumuzun ve neler yaptığımızın pek çok yönü bize son derece doğal görünür. O derece içgüdüsel ve kolay olarak gerçekleşirler ki, bir adım geri atmak ve bunları bilimsel olarak incelemek zor ve doğal değilmiş gibi görünür, ancak eğer bilim adamı olacaksak ve zihni bilimsel bir perspektifle ele alacaksak kendimizden biraz uzaklaşabilmeli ve diğer insanların sormayacağı türden soruları sorabilmeliyiz. Ve bunun en açık olduğu örneklerden birisi de duygulardır. Ve bir başlangıç olarak psikolog ve felsefeci William James'ten çok hoş bir alıntı yapacağım. Şöyle yazıyor:

Yalnızca bir psikoloğun aklına şu tür sorular gelmektedir: Neden mutlu olduğumuzda gülümseriz de, kaşlarımızı çatmayız? Neden bir arkadaşımızla konuştuğumuz gibi, kalabalığa karşı konuşamayız? Neden belirli bir genç kız aklımızı başımızdan alır? Ortalama insan [Hiçbiriniz ortalama insanlar değilsiniz.], ortalama insan der ki: "Tabii ki de, gülümseriz. Tabii ki de, kalbimiz kalabalık karşısında heyecandan küt küt atar. Tabii ki de, genç bir kıızı severiz." Ve muhtemelen tüm hayvanlar belirli durumların varlığında yapabileceği belirli şeyler konusunda böyle hissetmektedir. Aslan için dişi aslan, sevmesi için vardır, ayı için ise dişi ayı. Kuluçkadaki tavuğa göre ise, dünyada bir kuluçka dolusu yumurtayı kendisine gördüğü gibi, tamamen büyüleyici ve değerli görmeyen ve yeterince kuluçkaya yatmayan bir varlığın olduğu fikri, canavarca görünmektedir.

Şimdi, bu paragraf hakkında birkaç noktanın üzerinde durmamız gerek. İlki, inanılmaz derecede cinsiyetçi olduğudur. Bu yalnızca, metni anlatım tarzından kaynaklanmamaktadır. William James, erkeklere, zaman zaman erkek ayıların perspektifini de alan insan erkeğine seslendiğini varsaymaktadır. Ve dolayısıyla, erkeklerden oluşan bir dinleyici kitlesine seslenmektedir. Normalde, hiçbir zaman bu şekilde yazmazsınız. İkinci nokta ise, oldukça güzel bir şekilde yazılmıştır ve artık bu şekilde yazmanıza izin verilmemekte. Son derece şiirsel ve William James tipik olarak bu şekilde yazmaktadır. Bence, az tanınan bir romancı olan kardeşi Henry James'ten çok daha iyi yazmaktadır [gülerek]. Son olarak, müthiş bir noktaya, bahsettiği tüm şeylerin bize son derece doğal görüldüğüne ancak doğal

görünmelerinin nedeninin bunların zorunlu ve mantıksal doğrular olmalarından kaynaklanmadığı noktasına değinmektedir. Tersine, bunlar bizim biyolojik doğamıza bağlı yönlerimizden kaynaklanmaktadır.

O zaman artık bir adım geriye gidelim. Bir adım geri gidip şöyle sorular sormalıyız ki bunlar soracağımız sorular olacak. Dışkı neden kötü kokmaktadır? Lütfen “Eh, dışkı kötü kokar çünkü kokuşmuştur” yanıtından kaçınınız. Dışkının kokuyor olması evrenin indirgenemez bir olgusu değildir. Tersine, dışkının kokuyor olması insan psikolojisine ilişkin bir olgudur. Bir bokböceği için oldukça güzel kokmaktadır. Çikolatanın tadı neden güzeldir? Çikolatanın tadının güzel olması dünyaya ilişkin zorunlu bir gerçek değildir. Bu, pek çok başka canlı için geçerli olmayan ancak bizim zihnimiz için olan bir gerçektir. Yani, bir adım geriye gitmeli ve çikolatayı neden lezzetli bulduğumuzu sormalıyız.

Neden çocuklarımızı severiz? Çok sevimli olduklarını söylemeyin. Pek çoğu öyle değil [gülerek], ve William James’in de işaret ettiği üzere, her hayvan, pek çok hayvan yavrularını sevmektedir. Çocuklarının değerli ve muhteşem olduklarını düşünmektedirler. Neden? Neden birisi bize vurduğunda sinirleniriz? Birisinin size yaklaştığını ve suratınıza bir tokat attığını düşünün? Korkardınız. Sinirlendiniz. Peki uykulu hisseder miydiniz, ya da nostaljik, ya da bir anda canınız soğuk çorba ister miydi? [gülüşmeler] Hayır. Bunlar saçma alternatifler. Tabii ki de, birisi sizi tokatlasa sinirlenir ya da korkardınız. Neden? Neden birisi bize bir iyilik yaptığında kendimizi iyi hissederiz? Neden sinirlenmeyiz? Neden korku hissetmeyiz? Bu derste yapacağımız bir adım geri atıp bu soruları sormak olacak. Başkalarının sormayı akıllarına bile getirmeyeceği, ortalama insanın düşünmeyeceği soruları soracağız; tıpkı tüm bilimlerde olduğu gibi.

Kavrayış edinmenin ilk adımı nesnelere neden yukarı doğru değil de, aşağı doğru düştükleri gibi sorular sormaktır. Ve tahmin ediyorum ki, bu soruyu ilk defa sesli olarak dile getiren kişi şu yanıtla karşılaşmıştır, “Ne kadar aptalca bir soru. Tabii ki de nesnelere aşağı doğru düşer.” E, tabii ki, nesnelere aşağı doğru düşer, ama neden? Bedenimiz neden sıcaktır? Su neden soğuyunca katılaşır? Bunlar evren hakkında doğal gerçeklerdir, ancak doğallık sadece varsayılmak yerine aynı zamanda açıklanmalıdır. Bu ders boyunca da, bize doğal gelen şeyleri inceleyip anlamlı hale getirmeye çalışacağız. Ve bu amaçla, normalde kendinize sormadığınız soruları sormamız gerekecek. Bunu zaten, görsel algı, bellek, dil ve akıl yürütme gibi alanlarda belirli bir düzeyde yapmıştık, ancak şimdi belki daha da zor olabilecek bir alanda bunu yapacağız. Bundan sonrasında, duyguları ele alacağız. Duygular hakkında konuşacağız, neden var olduklarını, ne işe yaradıklarını ve nasıl çalıştıklarını konuşacağız.

Duygulara ilişkin yanlış bir kuramla başlamak istiyorum. Ve duygulara ilişkin bu yanlış kuram, *Star Trek* adlı televizyon dizisinde oldukça güzel bir şekilde gösterilmektedir. Bu alternatif fantezi dünyasında yetenekli ve işinin ehli, hatta süper yetenekli olarak tanımlanan bazı karakterler bulunmaktadır, orijinal *Star Trek*'te Mr.

Spock, sonradan çekimlerden birisinde Data. Ancak, bu kişiler duygudan yoksun olarak tanımlanmaktadır. Spock, duygunun olmadığı bir gezegen olan Vulcan'dan geldiği için duyguları olmayan bir karakter olarak tanımlanmaktadır. Data ise, duyguları olmayan bir android olarak tanımlanmaktadır.

Bir televizyon dizisinde duygularının olmaması onlara çok zarar vermemektedir. İşlevlerini tamamen yerine getirebilmektedirler. Hatta duygular televizyon dizilerinde çoğunlukla zararlı olarak görülmektedir. Onlarsız daha iyi idare edebilirsiniz. Ve buna benzer bir sağduyuyla pek çok insan "Off, keşke sadece aklımı kullanabilsem, mantıklı ve rasyonel düşünebilsem ve duygularımın davranışlarımı yönlendirmesine izin vermesem çok daha iyi durumda olurum." diyor olabilir. Görülen o ki, bu duygular hakkında düşünmenin oldukça yanlış bir yolu. Ve gerçekten, hiçbir anlamı da yok.

Steven Pinker *How The Mind Works* kitabında Star Trek örneğini kullanarak, bu durumu oldukça iyi bir şekilde açıklamaktadır. Pinker, "Spock, bir tür güdüler ya da amaçlar tarafından yönlendiriliyor olmalıdır. Bir şey onun yeni ve yabancı dünyaları araştırmasına, yeni uygarlıklar aramasına ve kimsenin gitmediği yerlere cesurca gitmesine yol açmış olmalıdır." diye yazmaktadır. Büyük ihtimalle, sorunları izleyip çözmesine entelektüel merakı neden olmaktaydı. Bu kadar becerikli ve cesur bir görevli olmasını sağlayan müttefikleriyle olan dayanışmasıydı. Peki, bir yırtıcı ya da istilacı bir Klington tarafından saldırıya uğrasaydı ne yapardı? Amuda kalkıp, dört renkli harita kuramını mı çözmeye çalışırdı? Büyük ihtimalle, beyninde bir bölge nasıl kaçabileceğine ve gelecekte yaralanabileceği olumsuz durumlardan kaçınmak üzere neler yapması gerektiğine ilişkin duygularını hızla harekete geçirecekti. Yani, korku duyuyor olacaktı. Spock geminin içinde çıplak bir şekilde dolaşmıyordu. Büyük ihtimalle utanma duygusuna sahipti. Yataktan kalktı. Büyük ihtimalle, birtakım güdü ve istekleri vardı. Konuşmalara katıldı. Büyük ihtimalle, sosyal birtakım ilgileri vardı.

Bizi güdüleyecek duygularımız olmadan neredeyse hiçbir şey yapmazdık. Ve bunu bilimsel olarak gösterebilirsiniz. Spock ve Data gibi varlıklar gerçek dünyada yoktur, ancak çeşitli düzeylerde duygularını yitirmiş alışılmadık ve talihsiz bazı örnekler mevcuttur. Ve bu insanlara bakarak, başlarına ne geldiğini görebilirsiniz. Klasik ve çok meşhur bir örnek, Phineas Gage örneğidir. Phineas Gage, Psikolojiye Giriş dersinin klasik örneğidir, çok üzücü bir örnektir.

Gage, 1848'de bir inşaat ustasıydı. 1848'de bir inşaat alanında patlayıcılar ve demir çubuklarıyla çalışıyordu. Ve bir patlama sonucunda, bir demir çubuğu kafasından içeri girdi. Bu demir çubuğun, kafasından içeri girdiğini düşünün. Gözünün altından girdi ve kafasının üstünden çıktı. Ve yaklaşık yüz adım öteye beyin parçaları ve kanla kaplı olarak düştü. Çubuğun kendisi 6.5 kg geliyordu. Şaşırtıcı olarak, Gage ölmedi. Hatta sadece kısa bir süreliğine bilinçsiz olarak kaldı ve ardından ayağa kalktı ve arkadaşları ona "İyi misin?" diye sorarak çevresini sardılar. Ve ardından onu bir hastaneye götürdüler. Hastaneye giderken bir bara oturdular ve insanlarla konuşarak biraz elma şurubu içti. Ve ardından enfeksiyon kaptı ve ameliyat

geçirmesi gerekti. Kör olmamıştı, sağır olmamıştı, konuşmasını yitirmemişti, felç olmamıştı ya da zekâ geriliği yaşamıyordu. Çok daha kötü bir şey olmuştu. Karakterini yitirmişti.

İşte, Gage'in nasıl olduğuna ilişkin bir tanımlama. Bu kısım, Damasio'nun "Descartes'in Yanılgısı" isimli mükemmel kitabından:

Gage, son derece sorumluluk sahibiydi, bir aile babasıydı, son derece dürüst ve güvenilirildi. Ancak, kazadan sonra düzensiz, saygısız, en iğrenç kabalıklara karışan, arkadaşlarına çok az saygı gösteren, kısıtlama ya da nasihatlere tahammülsüz ve zihinsel yetilerinde bir çocuk düzeyinde olan birisine dönüşmüştü. Güçlü bir adamın hayvani arzularına sahipti. Konuşması o kadar bozuktu ki, kadınların uzun süre yanında durması tavsiye edilmiyordu.

Ve bir işe giremiyordu. Ailesini kaybetti, iş bulamıyordu. Bir sirke girdi. Bir sirkle birlikte ülkede dolaşarak, elinde demir bir çubukla hikâyesini anlatıyordu ve alkışlanıyordu. Phineas Gage'e benzer başka vakalar da bulunmaktadır, insanların beyinlerinin aynı bölgesinin, frontal kortekslerinin zarar gördüğü örnekler bulunmaktadır. Ve kaybettikleri şey ise, temel olarak duygularının büyük bir kısmı olmuştur. Ve bunun anlamı, pek çok şeyi çok da umursamamaları olmuştur. Öncelik sırasını belirleyememektelerdir.

Damasio, burada Elliot takma ismiyle anılacak olan bir başka örnek vermektedir. Elliot'in frontal lobunda bir tümör vardı. Ve çıkarılması gereken bu tümörle birlikte Elliot'in frontal lobunun büyük kısmı da çıkarılmıştı. Ve yine, bunun sonucunda, Elliot kör, sağır ya da geri zekâlı olmadı, Phineas Gage'in olduğu gibi kötü bir karaktere dönüşmedi ancak, öncelik verme yetisini yitirdi. Bir amaç belirleme yeteneğini yitirdi. Damasio bu kişiyi şöyle tanımlıyor:

[Bir ofiste çalışmaktadır] İşte çalışırken bir şeyi okuduğunda bunu okuyabiliyor ve önemini tamamen anlayabiliyordu, ancak sorun birdenbire başladığı bu işten başka bir şeye yönelmesi ve günün geri kalanını bununla uğraşarak geçirmesiydi. Bütün bir öğleden sonrasını, dosyaların nasıl sınıflandırılacağını planlayarak geçirebilirdi. Tarihe göre mi yoksa dosyanın büyüklüğüne göre mi sınıflandırılmalıydı?

Amaçlarını belirleyemiyordu. Ve sonuçta bir işte tutunamaz ve diğer insanlarla ilişkilerini düzenleyemez hale gelmişti. Ve bu insanlar, duygularını kaybetmiş insanlar değiller. Duyguların tamamen kaybolmuş olduğu bir örneği bulabileceğiniz bir vaka yok. Ancak duygusal kapasitelerinin büyük kısmını yitirmişlerdi ve bunun sonucu olarak da akıl yürütmeleri zarar görmüştü.

Duygular amaçları belirler ve bunların önceliklerini düzenlerler. Ve onlar olmadan hiçbir şey yapmaz, yapamazdınız. Derse gelme isteğiniz, arkadaşlarınızla dışarı çıkma isteğiniz, kitap okuma ya da aile sahibi olma isteğiniz ya da herhangi bir şey yapma isteğiniz duygularınız tarafından belirlenen önceliklerdir. Bu duygular olmadan hayat imkansız hale gelirdi. Burada inceleyeceğimiz belirli konular var. Birincisi, bu

derste ve önümüzdeki derste evrenselleri üzerine konuşacağımız, duyguların temel olarak amaçlar ve öncelikler belirleyen mekanizmalar olduğudur. Aynı zamanda, kültür hakkında da konuşacağız. Görülen o ki, farklı kültürlerin, Amerika ve Japonya, Kuzey ve Güney Amerika gibi farklı kültürlerin farklı duygusal tetikleyicileri ve yanıt verdikleri duygusal tabanları var. Ancak, aynı zamanda, Darwin'in çok iyi bildiği gibi, duyguların tüm insanlar ve pek çok hayvan tarafından paylaşılan evrensel kökenleri var.

Bu dersin ve önümüzdeki dersin içeriği şu şekilde olacak. İlk olarak, duygularımızı ifade etmemizin bir yolu, tek yolu olmasa da önemli bir yolu olan yüz ifadeleri üzerine konuşmak istiyorum, ilginç olduğunu da düşünerek özellikle gülümsemeyi incelemek istiyorum. Ve ardından, sosyal olmayan bir duygu, korku üzerinde durmak istiyorum. Bunun ardından, genetik olarak ilişkili olduğumuz insanlara, akrabalarımıza yönelik duygularımızla devam edip, ardından da bir sonraki dersin konusunu oluşturacak olan akrabamız olmayanlara yönelik duygularımıza geçeceğim.

İlk olarak yüzler. Ve yüzlere bir giriş olarak, yüz ifadeleri üzerine çalışmalar konusunda dünyanın en iyi bilim adamlarından birisi olan Paul Ekman'ın bir videosunu göstereceğim [video gösteriliyor].

Ekman çalışmalarında, nasıl farkı yüzler oluşturulacağını ve farklı yüzleri nasıl tanıyacağımızı anlatmaktadır. Ekman'ın aslında bilimsel kariyerinin yanında uygulamalı bir kariyeri de bulunmaktadır. Polis ve gizli servis üyelerini dürüstlük ve yalan söylemenin ipuçları konusunda eğitmektedir. İlginizi çekebilecek, MALKIM GLADWILMalcolm Gladwell tarafından birkaç yıl önce yazılan oldukça ilginç bir New Yorker profili de vardır. Ancak biz yüzlere geri dönelim.

Lütfen kaşlarınızı aşağı doğru çekip yakınlaştırın. Şu anda benimle göz temasından kaçınanlar da yapabilirler. Üst ve alt göz kapaklarınızı gerin. Kontakt lenslerinizi çıkarmayın, yalnızca göz kapaklarınızı gerin. Bakın. Gözleriniz biraz şişebilir [gülerek]. Peki. Şimdi, son kısım önemli. Dudaklarınızın uçlarını düz tutarak ya da aşağı çekerek birbirine bastırın. Güzel. Şimdi oldu [gülerek]. Benimle göz teması kurmuyor olmanız sizi görmediğim anlamına gelmiyor. Peki [gülüşmeler]. Şu anda, muhtemelen şöyle görünüyorsunuz [bir slayt göstererek]. Peki, bu neyin yüzü? Hangi duyguya karşılık geliyor? Kızgınlık.

Farklı yüzlerden oluşan çok çeşitli veri tabanları bulunmaktadır. Bu kişi, kim olduğunu bilmiyorum, ancak bu veri tabanlarının pek çoğunda varmış gibi görünüyor, [gülerek] ancak buradaki önemli nokta, bu kişiye ihtiyacınız yok. Batılı yüzlere de ihtiyacınız yok. Şu anda internete bakacak olsanız, pek çok ulustan ve her cinsiyetten yüzler içeren bir sürü veri tabanı bulunmaktadır. Bu Japon bir kadına ait bir yüz ifadesi. Ülkeler ve insanlar arasında çok ince ve ilginç farklılıklar bulunabilmekte, ancak aynı zamanda derin evrensellikler de bulunmaktadır. Bu farklı yüz ifadelerinin ne anlama geldiğini anlamak için çok fazla uğraşmanız gerekmez.

Size bir yüz örneği daha vermek istiyorum, çünkü bir süre daha bunun üzerinde durmak istiyorum. Bu biraz daha kolay. Dudaklarınızın ucunu yukarı ve geriye doğru kaldırın, lütfen [gülerek]. Yanaklarınızı kaldırın. Yapabilirsiniz, alt göz kapaklarınızı kaldırın [gülerek]. Gülümsüyorlar. Gülümsüyorsunuz. Gülmeyi [gülerek] bırakabilirsiniz. Yale gülmek konusunda oldukça iyidir aslında. Dünyadaki gülümseme üzerine uzmanların ikisi burada. Bu, sanatta gülümsemenin incelendiği “A Brief History of the Smile” kitabını yazan British Art Gallery’nin müze müdürü Angus Trumble. Bu ise, fotoğrafında gülümsemeyen ancak gülümseme üzerine, çocuklarda gülümseme, yetişkinlerde gülümseme, farklı kültürlerde gülümseme ve gülümsemenin farklı sosyal kullanımları üzerine çalışan meslektaşım Marianne LaFrance. Ve, gülümseme ve duygular üzerine çok ilginç keşifler de bulunmaktadır.

Bu keşiflerden birisi, gülümseme evrenseldir. Örneğin, biliyoruz ki küçük çocuklar gülümser. Bu oğlum Zachary, daha küçükken, yanındaki garip görünümlü olan değil, [gülerek] neyse ki. Tanrıya şükür [gülerek]. Ve hatta kör çocuklar, doğuştan kör olan çocuklar bile gülümser. Gülümsemenin diğer insanların yüzlerine bakarak öğrendiğimiz birşey olmadığını vurgulayacak şekilde, uygun ve gerektiği gibi gülümserler.

Gülümseme, aynı zamanda sadece insana özgü değildir. İnsan olmayan primatlar da gülümser. Gülümseme sosyal bir sinyaldir. İnsanların mutlu olduğunda gülümsediklerini düşünebilirsiniz. Aslında durum bu değildir. Bu kadar basit değildir. Bazı çalışmalardan da bildiğimiz üzere, insanlar aslında mutluluk iletişimi kurmak istediklerinde gülümserler. Bowling oyuncularına ilişkin oldukça güzel bazı çalışmalar var. Çalışmada, bowling oyuncularını filme alıyorlar. Oyuncular bowling oynuyor ve bazen tüm lobutları birden deviriyorlar ki buna ne deniyor? Strike. Bu tür vuruş, bowling dünyasında oldukça iyi bir şey. Tüm lobutları deviriyorlar, ancak bir şeyi yapmıyorlar, yapmadıkları şey ise lobutları devirdikten sonra gülümsemek. O anda filme çekiliyorlar. Gülümsemiyorlar. Ardından, arkadaşlarına dönüyorlar ve onlara genişçe gülümsüyorlar.

Diğer çalışmalar, Olimpiyatlarda altın madalyayı kazanmış olan kişilerin filmlerini incelemiştir. Şimdi, bekleneceği üzere, Olimpiyatlarda altın madalyayı kazanan bu kişiler oldukça mutlular. Olimpiyatlarda altın madalyayı kazanmış olmak iyi bir şey. Ancak, podyumda gülümseyerek durmuyorlar. Tersine, orada yüzlerinde normal bir ifadeyle duruyorlar. Ancak, ayağa kalkıp kalabalığı selamlayacakları anda yüzlerinde büyük bir gülümseme beliriyor. Kendinize sorabilirsiniz, pek çok kişinin çok zevk aldığı bir etkinlik olan seks sırasında gülümseyip gülümsemediğini sorabilirsiniz. Ve bunu bir partnerle ya da aynayla kendi kendinize de keşfedebilirsiniz [gülerek].

Gülmek hakkında bildiğimiz birtakım şeyler var. Farklı gülme çeşitleri var. Birbirinden ilginç bir şekilde farklılaşan oldukça az gülümseme çeşidi var. Paul Ekman’a dönüyoruz yine. Hangisi daha iyi bir gülümseme? Kim sağdakinin daha iyi olduğunu düşünüyor? Kim soldakinin daha iyi olduğunu düşünüyor? İki farklı tür gülümseme var. Sağdaki selamlama anlamında bir gülümseme. Bazen, Pan-Am

olarak da bilinen bir gülümseme. Pan-Am artık kapanmış bir havayolu şirketi ve o zamanlar hostesler – şimdi kendilerine hostes demiyorlar ama öyleler – gelir ve size gülümserlerdi. Bu işlerinin bir parçasıydı. Ancak bu, büyük, yalandan bir gülümsemeydi, Pan-Am gülümsemesi, “merhaba” demesi gereken bir gülümseme, ancak iletişimin gerçekten mutluluğa ilişkin olduğu durumdaki gülümsemenin karşıtı bir gülümseme. Farklılık gözlerin çevresinde. Fark gözlerde.

Bu alanda çalışan bir nöropsikolog anısında verilen isimle *Duchenne gülümseme* olarak da bilinen, gerçek bir mutluluk gülümsemesi, göz hareketlerini de içermektedir. İlginç olan yalnızca on insandan birisinin Duchenne gülümsemesini taklit edebilmesidir. Yani, ölesiye nefret ettiğiniz birisine gülümsemeye çalıştığınızda, bu konuda gerçekten yetenekli değilseniz, gerçekten iyi ve mutlu bir gülümsemeyi taklit etmeniz oldukça zor.

Gerçek dünyada gülümseme çalışmak o kadar da zor değil. Örneğin, politikacılara bakabilirsiniz. Politikacılar, genellikle sık sık gülümsemek zorunda kaldıkları durumlarla karşılaşılırlar. Ve onlar da, basitçe Pan-Am gülümsemesi yaparlar. Ağızları yukarı doğru hareket eder, özellikle birisi onları aniden kameraya alıyorsa ya da yeriyorsa gülümserler ancak bu samimi bir gülümseme değildir. Gözleri hareket etmez.

Benim buna ilişkin favori örneğim, birkaç yıl önce Beyaz Saray’da çoğunluk liderliği için yapılan büyük yarıştı. Ve bu kızgın yarış, CAN BAANIR John Boehner adlı bir cumhuriyetçi kazanmıştı. Ve bir fotoğrafını çektiler, bu çok da hoş değil. Dışarı çıktığında, Roy Blunt adlı bu adamın bir fotoğrafını çektiler. Az önce yarış kaybetmişti ve bu da yüzündeki ifadeydi [gülerek]. Ve gerçekten de hiç de mutlu değil [gülerek], gerçek bir gülümseme olan şu ifadenin tam zıttı.

Yani, iki tür gülümseme var: Gerçek bir mutluluk gülümsemesi, Duchenne gülümsemesi olarak da bilinen gülümseme ve bir de Pan-Am gülümsemesi, selamlaşma gülümsemesi. Ve siz de, her iki gülümsemeyi de günün ve hayatınızın çeşitli anlarında kullanmaktasınız. Görülen o ki, her iki gülümsemenin de gerçekten psikolojik geçerlilikleri var. Bir şekilde, duygudurumunuzdaki, duygularınızdaki ve düşüncelerinizdeki derin farklılıkları yansıtır görünmektedirler. Örneğin, on aylık bebekler farklı şekillerde gülümsemektedir. Anneleri yaklaştığında gerçek bir mutluluk gülümsemesi yapmaktadırlar. Ardından bir yabancı ya da başkası yaklaştığında selamlama gülümsemesi yapma eğilimindedirler.

John Gottman ise evli çiftlerle çalışmıştır. Ve çok fazla çalışma yapmıştır, burada yaptığı ise, evli çiftlerin film kayıtlarını incelemiştir. Ve bu film kayıtlarına bakarak evliliklerinin sürüp sürmeyeceğini öngörmeye çalışmaktadır. Çeşitli ipuçları vardır, bunlardan bir tanesini vereceğim. Bir yan başlık olarak: Gottman açısından bir evliliğin ölüm çanları – bu onun büyük bulgusudur. Çok fazla kavga etmelerinden falan değil. Birbirlerine çok fazla bağırmaları da değil. Birbirlerinden nefret etmelerinden de değil. Bir evliliğin ölüm çanları öğrenmededir. Ve şu videoları göstermektedir: Eve girerim “Tatlım, eve geldim” ve eşimin yüzünde bir öğrenme

ifadesi var, bu çok kötü bir işaret [gülerek]. Ancak, diğer bir ipucu, laboratuvara gelip birbirlerini gördüklerinde birbirlerine gülümseme türleridir. Eğer bu gerçek bir gülümseme ise, ilişki için bir Pan-Am'dan ya da selamlama gülümsemesinden çok daha iyiye işarettir.

Son olarak, 30 yıl sonrasında üniversite yıllıklarındaki insanların fotoğraflarına bakarak yapılan çalışmalar vardır. Ve görülen o ki, birisinin şu anda ne kadar mutlu olduğuyula 30 yıl önce üniversite yıllığındaki fotoğraflarındaki ifadenin ne tür bir gülümseme olduğu arasında oldukça güvenilir bir korelasyon vardır.

Üçüncü bir gülümseme türüne ilişkin kanıtlar da vardır. Bu utanma ya da yatıştırma gülümsemesi olarak bilinmektedir. Bu oldukça özelleşmiş bir gülümseme türüdür. Bu utanmanın ya da stresin gülümsemesidir. Bunu insanların sizden hoşlanmasını istediğinizde, kabul edilmek istediğinizde; insanların sizin hakkınızda olumlu hissetmelerini istediğinizde yaparsınız. Ancak, sıklıkla bir tür risk de barındıran yüksek stresli bir durumun içindedir. Ve burada yaptığınız bir çeşit kaçınmadır. Göz teması kurmazsınız. Geri çekilir ve şunu yaparsınız [başını yana yatırarak gösteriyor].

Ve bu diğer primatlarda da görülmektedir. İşte güzel bir fotoğraf [gülerek]. İşte, rhesus dişi maymunu kendi yavrusunu ısıyor ve yavru bir çığlık attıktan sonra uysal ve çekingen gülümsemesini gösteriyor. Bu insan yavrusunda da görülüyor. İşte size, güzel bir çekingen bebek gülümsemesi. Size aşamalarını anlatacağım. Bebeğe birisi yaklaşıyor [gülerek], şu şekilde [gözler odaklanmış, kaşlar kalkıyor ve gülümseme başlıyor], gülümsüyor [gülümseme genişliyor ve baş yukarı sola kalkıyor], ve ardından kaçınma [gülümseme genişliyor ve baş daha da çevriliyor]. Evet. Bebekler çok tatlı [gülerek]. Bu noktada gülümsemeye ilişkin bir soru var mı? Gülümseyen sorularınız nelerdir? [gülüşmeler] Evet.

Öğrenci: İnsan olmayan primatların gülümsemeleri [duyulmuyor]?

Profesör Paul Bloom: Bu iyi bir soru. Bilmiyorum. İnsan olmayan primatlarda çekingen gülümsemeye dair kanıtlar – soru “İnsan olmayan primatlar da insanlarla aynı gülümsemeleri yaparlar mı?” şeklindeydi, tıpkı Pan-Am gülümsemesi, selamlama gülümsemesi ile gerçek bir mutluluk gülümsemesi arasındaki ayrım gibi. Bilmiyorum. Ancak, gelecek derse sizin için bunu inceleyeceğim. Bu iyi bir soru. Evet.

Öğrenci: Nasıl oluyor da, bazı insanların gülümsemeleri diğerlerininkinden daha iyi oluyor?

Profesör Paul Bloom: Nasıl oluyor da, bazı insanların gülümsemeleri diğerlerininkinden daha iyi oluyor? İlginç olmayan psikolojik yanıt bazı insanların diğerlerinden daha iyi göründükleri, ancak [gülerek], daha derin bir yanıt bazı insanların gülümsemeye ilişkin daha becerikli olmaları. Bazı insanlar, gerçek mutluluğu ifade etmek için ipuçlarını daha iyi kullanabiliyorlar.

Gülümseme hakkında birazdan üzerinde duracağımız, bence sizin sorunuzla da ilişkili olan, duyguların bulaşması ve hatta ahlak hakkında bazı konularda konuşurken tekrar değineceğimiz bir şey daha var. Gülümseme son derece bulaşıcıdır. Şimdi sizden yapmanızı isteyeceğim, eğer birisinin yanında oturuyorsanız, yanınıza dönmeniz size yakın oturan birisini bulmanız ve ona bakmanız. Hiçbir şey yapmayın. Sadece ona bakın. Kim size bakıyorsa, siz de ona bakın [gülerek]. Bunu – [gülerek] lütfen herhangi birisini seçin. Peki. Lütfen gülümseyeceğiniz herhangi birisini seçin. Böylece, hayır, bana değil, birbirinize [gülerek], ve bu kişi – eğer siz karar veremiyorsanız – evet siz ikiniz lütfen – eğer kendiniz karar veremiyorsanız, sağ taraftaki kişi gülümseyen olacak. Evet, şimdi birbirinize ifadesiz bir yüzle bakınız [gülerek]. Şimdi, gülerek görevini alan kişi [gülerek], üç dediğimde, lütfen gülümsesin. Bir, iki, üç [gülerek]. Peki [gülerek].

Tüm zamanların en kötü sınıf uygulaması [gülerek], ancak daha sınırlandırılmış bir ortamda bunu yaptığınızı düşünürseniz, sizin yüzünüze bakarak size gülümseyen birisine bakmak ve gülümsememek son derece zordur. Bu, gerçekte diğer tüm duygular için de geçerlidir. Bu fenomen, “duygusal bulaşma” olarak bilinmektedir, ve birisi size örneğin, çok büyük bir öfkeyle baktığında sizin yüzünüzde de ondakine benzer değişimler olmadan oturmanın son derece zor olduğu durumu ifade etmektedir. Ve bunun neden olduğu ve nasıl çalıştığı daha ileride konuşacağımız bir konu. Ve son bir soru daha. Evet.

Öğrenci: [Duyulmuyor].

Profesör Paul Bloom: Bilemiyorum, - soru “Dudaklarınız açık bir şekilde gülümsemekle, kapalı bir şekilde gülümsemek arasında bir fark var mı?”ydı. Muhtemelen vardır. Bu temel gülümseme farklılıklarından birisi değil, ancak bence bir fark vardır. Ve tahminimce, bu tür bir ayrım, gülümsediğinizde dişlerinizi ne kadar göstereceğiniz, bölgesel ve ülkelere göre farklılıklar gösterebilecek bir şeydir. Örneğin, İngiltere’deki insanların Amerika’dakilerden farklı gülümsediğini gösteren araştırma bulguları vardır. Ve bunların kültürlerarası farklılıklar arasında bulunacak türden karşıtlıklar olduğunu düşünüyorum. Her kültürde Pan-Am gülümsemesi, mutluluk gülümsemesi ve çekingen gülümseme olacaktır, ancak bunlar arasındaki farklılıklar nasıl yetiştirildiğiniz ve çevrenizdeki insanların bir sonucu olacaktır.

Bu ve bir sonraki derste bazı duygulara değinmek istiyorum ve ilk olarak üzerinde durmak istediğim duygu ise korku duygusu. Ve korkuya, birkaç nedenden dolayı değinmek istiyorum. Birincisi, çok temel ve evrensel bir duygu olması. Tüm insanlarda var. Pek çok insan olmayan türde de bu duygu var. Ve bu aynı zamanda bizi, davranışçılık üzerine olan dersimize, klasik koşullama ve insanları nelerin korkuttuğu üzerine konuştuğumuz derse götürüyor. Sosyal olmayan bir duygu. Burada kastettiğim, bir insandan korkmak tabii ki de mümkün, ancak minnettarlık gibi doğası gereği sosyal değil. Bir tepeden ya da yükseklikten düşmekten de korkabilirsiniz. Ve yine, oldukça ayırt edici bir yüz ifadesi vardır.

Bu Jack Ruby tarafından suikasta uğrayan Lee Harvey Oswald'ın ünlü bir fotoğrafı. Ve bu da, dedektifin yüzü – korku ve kızgınlığın bir karışımı – yüz dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir insanın tanıyabileceği evrensel bir ifadeyle geriye doğru çekilmiş.

Sonuçta, sorulacak temel soru “Nelerden korkarız?”dır. Ve bu sorunun, yanıt biraz ilginçtir. Örümceklerden, yılanlardan, yükseklikten, fırtınadan, büyük hayvanlardan, karanlıktan, kandan, yabancılardan, küçük düşmekten, derin sudan ve evden yalnız ayrılmaktan korkarız. Korktuğumuz başka şeyler de vardır, ancak bunlar oldukça büyük şeyler. Bunları sormayacağım bile. Bu odada, bu saydıklarımın herhangi birisinden korkmayan birisi var mı? Benim olduğumdan daha sağlam birisiniz. Bunlar evrensel korku kaynaklarıdır. Neden? Bunların ortak olan noktası nedir? Neden bu şeylerden korkasınız? Ve bunun yanıtı – ayrıca neden, silahlardan, arabalardan ve elektrik prizlerinden korkan çok az insan var?

Bunun yanıtı, çok da şaşırtıcı değil. Bunlar – o tarafta bir şeyler tıkrıyor [sahne arkasını kastederek]. Bunlar atasal çevremizde bizim için korkutucu olan şeylerdi. Daha önemlisi, bunlar insan evrimi boyunca bizim için tehlikeli olmuş olan şeyler. Dolayısıyla, bunlar bizim için korkutucu [yılanlar, örümcekler, yükseklikler içeren bir slayda işaret ederek] ve bunlar ise çok da korkutucu değil [silahlar, arabalar, elektrik prizleri içeren bir slayda işaret ederek], tıpkı insan olmayan primatlarda olduğu gibi. Şempanzeler belirli şeylerden korkarlar ve sıklıkla belirli şeylere ilişkin fobiler geliştirirler, ancak fobi geliştirdikleri şeyler, korktukları şeyler yılanlar ve örümcekler gibi şeylerdir.

Chicago kentinde, şehrin içinde yapılan güzel bir çalışma vardı. Ve şehrin içinde büyüyen çocuklara “Nelerden korktukları” soruluyordu. “Silahla vurulmaktan korkuyorum. Silahlardan korkuyorum. Birisi tarafından öldürülmekten ya da birisinin bana zarar vermesinden korkuyorum. Bir araba tarafından ezilmekten korkuyorum.” diyeceklerini zannedebilirsiniz. Chicago kent merkezindeki çocukların en büyük iki korkusu [slayda işaret ederek] yılanlar ve örümcekler; bu çocuklardan herhangi birisi büyük ihtimalle hayatı boyunca hayvanat bahçesi dışında yılan görmemiş bile olsa. Bunlar doğal korkular.

Virginia Üniversitesi'nde psikolog CUDI DI LOOUC' UN Judy DeLoache'ın, normal bir anne baba tarafından büyütüldükleri varsayılarak daha önce hiç yılan ve örümcek görmemiş bebeklerin örümcek ve yılan korkusu üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Bebeklere bunlara gösterememenin çeşitli etik nedenleri vardır – bebeklerde yılan ve örümcek fobisi oluşturamazsınız, ancak bekleneceği üzere dolaylı yöntemler kullandığı, psikologların etkin uyarıcı adını verdikleri uyarıcılarla yaptığı bu çalışmada DeLoache, bunların doğal olarak korku ve endişe yarattıklarını buldu. Ve korku hakkında söyleyeceklerim bu kadar.

Bu dersin geri kalanında ve önümüzdeki derste sosyal duygulara değineceğim. Sosyal duygular iki kategoriye bölünebilir. [bir öğrenci hapşırır] Çok yaşa, çok yaşa. Akrabalarınıza, genetik olarak ilişkili olduğunuz insanlara yönelik duygularınız ve

genetik ilişkili olmadığınız ancak etkileşimde bulunduğunuz insanlara dair duygularınız. Ve özellikle, yardımsever ve diğergâm davranışları ortaya çıkaran duygulara değinmek istiyorum.

Diğerkamlık, biyologların yardımseverlik ve cömertlik için kullandığı kavramdır ve evrimsel biyologlar hayvanların neden yardımsever olarak evrildiklerini açıklamak üzere çok çalışma yapmaktadır. Evrime ilişkin, çok eski ve çok yanlış bir yaklaşım, evrimin hayvanları salt yaşamkalım makineleri olarak şekillendirdiği yönündedir. Eğer böyleyse, bir hayvanın diğer bir hayvana göstereceği herhangi bir yardımseverlik bir gizem olarak kalmaktadır. Eğer evrim bizi sadece hayatta kalmak üzere biçimlendirdiyse, hayvanların diğer hayvanlarla olumlu ilişkiler kurması bir bulmaca haline gelmektedir. Ancak tabii ki, bu doğru değildir.

Bunun doğru olmadığını gösteren oldukça basit bir örnek. İki gen düşünelim, her ikisi de kendine özgü genlere sahip iki tür hayvan. A geni, bir hayvanı yavrularına bakmaya yönlendiriyor. B geni bir hayvanı sadece kendisine bakmaya yönlendiriyor. Bir sonraki nesilde ne olacağını hayal edin. Basitçe, A geni kazanacaktır. Çok basit bir durum. “Yavrularına bak” diyen bir beyinle evrilen bir hayvan, “Yavrularını ye” diyen bir beyinle evrilmiş bir hayvana göre doğal seçim açısından çok daha iyi bir durumda olacaktır. Yavrularını yiyen bir hayvan için, genleri biyolojik bir çıkmaz sokaktadır. Dolayısıyla, önemli olan hayatta kalmak değildir. Önemli olan üremedir. Dolayısıyla, hayvanların yavrularına bakacaklarına ilişkin tahminimizin altındaki basit gerçek, çocukların genlerin kopyalandığı araçlar olmasıdır.

Ancak bunun da ötesi var. Ve bu son yarım yüzyılda evrimsel biyolojinin yaşadığı büyük devrimlerden birisidir. Şimdilik hayvanları bırakalım ve başka bir şeyi ele alalım. Nezleyle yol açan bir virüsü düşünelim. Ön sıralarda insanlar hapşırıp duruyor. Şimdi öksürüyorsunuz. Teşekkürler. Neden soğuk aldığınızda hapşırırsınız? Çok da kötü olmayan – [daha fazla öksürük, gülerek]. Anlaşıldı. İşte çok da kötü olmayan bir yanıt. Hapşırırsınız, çünkü vücudunuzun içinde çok fazla mikrop vardır ve vücudunuz bu mikropları dışarı çıkarmak istemektedir, böylece hapşırırsınız. Tamamen yanlış değil, çok da kötü değil.

Doğru yanıt ise, biraz daha ilginç. Buna insanın perspektifinden bakmayalım. Eğer soğuk algınlığınız varsa, kendi bencil perspektifinizden ondan kurtulmaya çalışırsınız. Buna nezle virüsünün perspektifinden bakın. Nezle virüsü de sizin evrildiğiniz kadar evrim geçirdi. Ve o da, yaşamkalım ve üremeye bağlı olarak evrildi. Nezle virüsü de, üremesine yol açacak farklı stratejilerle evrildi. Ve üremesinin bir yolu da, diğer hayvanları ve onların vücutlarını kullanmasıdır. Bu bakış açısına göre, soğuk aldığınızda hapşırmanızın nedeni, nezle virüsünün sizin vücudunuzu kendisini kopyalamak üzere bir araç olarak kullanıyor olmasıdır. Bu bakış açısında, bir insan bir mikrobun başka mikroplar yapmasının bir aracıdır. Ve bunun gibi tonlarca örnek bulunabilir.

Farelerin vücutlarında yaşayan ve zehirli olduğu bilinen bir parazit vardır. Ancak, fareler kediler tarafından yendiğinde onlara da bulaşmaktadır. Ardından kedinin

dışkısında bulunmakta ve tekrar farelere geçmektedir. Eğer bir fareyseniz ve bu tür bir zehriniz varsa, tek bir şey dışında oldukça sağlıklısınızdır. Bu zehir, beyninizi tekrar düzenlemekte ve sizi kedilerden daha az korkar hale getirmektedir. Şimdi bu, şakacı bir tanrının garip bir esprisi değil. Tersine, bu zehirli virüs açısından mükemmel bir adaptif stratejidir.

Aslında, gerçekten güçlü bir virüs, nezle virüsünden daha da iyi bir şekilde solunum sistemini doğrudan geçip giderdi. Bu virüsün yapacağı şey, beyni ele geçirmek ve insanların etrafta koşmasına ve diğerleriyle seks yaparak dudaklarından öpmelerine yol açmak olurdu. Ve gerçekten de bunun olduğuna ilişkin bazı kanıtlar var. Örneğin, cinsel yolla bulaşan hastalıklardan birisi olan frenginin etkilerinden birisi de, libidonun artması ve insanları cinsellikle daha ilgili hale getirmesidir, çünkü bu virüslerin kendilerini kopyalama stratejilerinin bir parçasıdır. Örneğin, bir hayvanın beynini ele geçiren ve ardından etrafta koşup diğer hayvanları ısırarak virüsün geçmesine yol açacak şekilde dönüştüren bir virüs düşünün. Ve tabii, bu virüsün adı kuduz olurdu. Buradan hareketle, evrimsel biyolog Richard Dawkins genel olarak hayvanların genlerin üremek üzere kullandığı araçlar olduğunu ileri sürdü. Bu bakış açısından, hayvanlar sadece genlerin diğer hayvanlar yaratma yoludur.

Peki, psikologlar olarak bu analiz bize ne fayda sağlamaktadır? Bu bizim diğergâmlığı açıklamamıza yardımcı olabilir. Hangi genler hayatta kalacak? Hayatta kalacak olan genler kendi kopyalarını en fazla yapmış olan genler olacaktır. Hayvanlar genlerin ürettiği araçlardır. Bir hayvan yalnızca bir genin diğerini yapmasının aracıdır. Dolayısıyla, bencil genler diğergâm hayvanlara yol açacaktır, çünkü evrimin gen düzeyinde işlediği ölçüde, sizin kendi vücudunuzla bir başkasının vücudu arasında kesin ve katı bir ayırım yoktur.

Şimdi de, biyolog Haldane'den bir örnek. Haldane'a "Kardeşiniz için hayatınızı verir miydiniz?" diye sorulmuş. Ve Haldane, "Hayır, ancak üç kardeşim, ya da beş yeğenim, ya da dokuz birinci dereceden kuzenim için seve seve verirdim." şeklinde yanıtlamış. Tabii ki de, şaka yapıyor. Eğer normal biriyseniz gerçekten de bu hesaplamayı yapmazsınız. Ancak, vurguladığı nokta buradaki mantık, akrabalarımıza yönelik hislerimizin nihai nedeni. Genlerimiz bizi, beynimizi çocuklarımızı sevecek şekilde, akrabalarımızı sevecek şekilde biçimlendirmiştir, çünkü bu yolla genlerimiz kendilerini kopyalamayı başarmaktadır. Ve gerçekten de, genetik ilişkililiğinize bakarak Haldane'ın hesaplamalarını anlayabilirsiniz.

Evrimsel bakış açısından, genetik ilişkililik diğer insanlarla ne kadar ilgileneceğinizi etkiler. Genlerinizin bakış açısından, üç kardeşiniz için hayatınızı vermeniz müthiş bir anlaşmadır çünkü genler % 50 daha fazla kopyalanmaktadır. İşte hesaplamalar bu şekildedir. Bu iki geni düşündüğünüzde, hayvanın ölmeye karar vermesine yol açan gen ile, kardeşlerinin ölmesine karar veren gen arasında karar vereceğinizi düşündüğünüzde, kendi bulunduğu bedeni feda eden genin gelecekte daha fazla kopyası olacaktır. Ve burada, çok ilginç bir ironi var. Bencil gen kuramı sıklıkla çok soğukkanlı bir evrimsel analiz olarak görülmektedir, ancak bu yaklaşım,

genlerin bakış açısından sizinle diğer bir insan arasında kesin ve katı bir ayırım olmadığını vurgulayarak gerçek, samimi diğergâmlığı açıklamak üzere bilimsel bir temel sağlamaktadır.

Bu yaklaşımdan, en azından insan olmayan hayvanlar için bazı ilginç soruları yanıtlamaya başlayabiliriz. Yeni bir erkek aslan bir aslan sürüsünün başına geçtiğinde, ilk yaptığı diğer tüm yavruları ve hamile dişileri öldürmektir. Bu son derece zalimce görülebilir ancak genlerin bakış açısından son derece anlamlıdır. Diğer yavrular onun için genetik rekabet anlamına gelmektedir. Onun genlerine sahip değildirler. Dahası, sadece onlar aradan çekildikten sonra dişilerle çiftleşip üreyebilir. Dişiler spontan düşük yapmaktadır, çünkü bu güvenilir bir adaptif hiledir. Bu yavrular doğduklarında zaten hayatta kalamayacaktır, dolayısıyla dişinin en iyi stratejisi onlardan kurtulup yenilerini yapmaktır.

Sonuçta psikolojik bir bakış açısından, hayvanlar akrabalarına, özellikle çocuklarına yardımsever olacak şekilde evrilmiştir, özellikle memelilerde ve kuşlarda. Kuşlar ve memeliler balık ve sürüngenlerin aksine niceliğe değil, niteliğe yatırım yaparlar. Kuşlar ve memelilerde, çok fazla çocuğumuz yoktur, dolayısıyla var olanları korumaya büyük bir psikolojik enerji harcarız. Dahası, çocuklarımız uzun bir zaman boyunca korunmasızdır ve bizim kaynaklarımıza ihtiyaç duyarlar. Ve bu durum, pek çok psikolojik mekanizmanın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Birisi, ebeveynlerin ya da genel olarak yetişkinlerin çocuklara nasıl tepki verdikleridir. Bir diğeri, çocukların ebeveynlerine nasıl tepki verdiği. Ve bu fenomenler hakkında kısaca konuşacağım.

[bir bebeğin ağlama sesi çalınıyor] Küçük hayvanlar rahatsızlık çağrıları yaparlar. Cıvırlarlar, miyavlarlar, melerler ya da ağlarlar. Evrimsel bir bakış açısından, herhangi bir küçük organizma için yardım çağrısının yönetimi oldukça hassas bir davranıştır. Bir yandan, yardım edilmesini sağlamak, insanların size yardım etmesini, sizi beslemesini, sizi kucaklamasını, yanlarına almalarını sağlayacak kadar rahatsız edici olmalıdır. Diğer yandan, çok fazla rahatsız edici de olamaz, çevrenizdekiler sizi öldürebilir [gülerek], yani oldukça karmaşıktır. Ancak, sizin bakış açınızdan, siz bunlara tepki vermeye yönelik biçimlendirilmişsinizdir. Bu ses, en azından, son derece rahatsız edicidir. Ancak, ses düzeyi ya da perdesi yüzünden rahatsız edici değildir. Rahatsız edicidir çünkü sizin beyniniz bebek ağlaması tarafından deliye döndürülecek şekilde programlıdır.

İşin olumlu yanından, bebekler tatlıdır. Bunu [resim] “tatlı bebek” yazarak Google görsellerden aldım, [gülerek] pornoyu bir kenara bırakıp [gülerek] buna geçerek. Hayır, hayır, Playboy, her neyse onunla işimiz bitmişti [gülerek]. Ancak lütfen, “Doğanın bebeklerin bu kadar tatlı olmasını sağlayacak şekilde çalışması ne kadar müthiş değil mi? Öbür türlü onları öldürmek zorunda kalırdık.” [gülerek] demeyin. Bu doğru hikaye değil. Bebekler, insan bebekleri metafizik olarak tatlı değildir. Marslılar gelselerdi, “Oh, tatlı bebek.” demezlerdi. Tersine, bebekler tatlıdır çünkü beyinlerimiz bu şekilde biçimlenmiştir. Bebekler tatlıdır çünkü beynimizin işleyişine denk gelen belirli ipuçları vardır.

Ve aslında, bu tüm memeliler için geçerlidir. Bebeklerin, büyük, dışarı çıkık bir alınları, yukarı doğru küçük bir burunları, tombul yanakları ve büyük gözleri vardır. Bunlar sevimlilik için gerekli şeylerdir. Stephen Jay Gould'un, Walt Disney karakteri Mickey Mouse'un evrimine bakarak bunu tartıştığı harika bir makalesi vardır. Mickey Mouse küçük, çirkin bir kemirgen olarak yola çıkmıştır [gülerek]. Zamanla, sanatçı ona bebeklere benzer özellikler ekledikçe daha ve daha sevimli hale gelmiştir.

Yetişkinlerle yapılan çalışmalar bebek yüzü yanlılığı denilen bir şeyi ortaya çıkarmıştır. Bu Birleşik Devletlere özgü bir şey değil. Aynı çalışmalar Asya'da da yapıldı. Bebek yüzlü bir yetişkin düşünün, Leonardo DiCaprio, özellikle naif, muhtaç, nazik ve sıcak. Ve sahte mahkemelerde, bebek yüzlü insanların, bebek yüzlü olmayan Ben Affleck gibi insanlardan çok daha fazla masum bulunabildiği görülmüş [gülerek]. Şimdi, önümüzdeki haftalarda tüm bir ders boyunca incelenecek olan soru ise "Hangisi daha seksi, bebek yüzlü erkek mi, testosteron erkeği mi?" İşte [Ben Affleck'e işaret ederek] [gülerek]. Ve şimdi, gerçekten de bir oylama yapmak istiyorum, çünkü daha sonra buna tekrar döneceğim. Lütfen, sadece erkeklerin oylamasını istiyorum. Kim – ve mutsuz görünüyor olmasını göz ardı edin. Kim Ben Affleck'e oy verirdi [gülerek]. Peki. Kim Leonardo'ya oy verirdi [gülerek]. Peki. Evet, kadın oyları biraz daha karmaşık olurdu. Bunu cinsellik konusundaki derse geldiğimizde tartışacağız. Sizin tercihiniz, adet döngüsünde hangi aşamada bulunduğunuza bağlı olacaktır.

Şimdiye kadar, bebeklerin tepkileri – bizim bebeklere tepkilerimiz üzerine konuştuk. Peki, bebeklerin bize verdikleri tepkiler nasıl? Davranışçı B.F. Skinner tarafından ortaya konan ve "Dolap Kuramı" olarak da bilinen çok eski bir görüş, bebeklerin ebeveynlerine olan bağlanmalarının ebeveynlerin yiyecek, tipik olarak anne sütü ya da herhangi bir yiyecek sağlamalarından ötürü olduğunu ileri sürmektedir. Ve edimsel koşullama sonucunda, bebek yetişkine bağlanmaktadır. Bowlby tarafından önerilen alternatif bir kuram ise, bebeklerin annelerine rahatlık ve sosyal etkileşim amacının yanı sıra yabancı korkusuyla da bağlandıklarını öne sürmektedir.

Bu hipotezi test etmek üzere psikolog Harlow, insan olmayan primatların "tel anneler" ve "havlu anneler" arasındaki tercihlerini incelediği bir dizi zekice tasarlanmış deney gerçekleştirdi. Ve anlaşılabilmesi amacıyla bunların örneklerini de göreceksiniz. Tel anneler, yiyecek vermek üzere tasarlanmış annelerdi. Üzerlerinde küçük bir meme ucu bulunmakta ve buradan yiyecek vermektedir. Ve bu bebeğin yiyecek kaynağıdır. Havlu anneler ise yiyecek vermemekte ancak sıcaklık ve rahatlık vermektedir.

Bir zamanlar psikoloji bölümünde sıcak, sevecen ancak pek de akademik destek sunmayan bir profesör vardı. Bu profesör havlu anne olarak biliniyordu. Bir diğeri ise, son derece üretkendi ancak hiç de sevecen değildi. O ise, tel anne olarak biliniyordu. Her neyse, şimdi size filmleri izleteceğim. [film izleniyor].

Bu üçüncü filmin, bu araştırmanın neden bugün yapılmadığına bir örnek olduğu konusunda sizi uyarmalıyım. Ancak, önemli bir bilimsel noktaya değiniyor. Evet, şimdi [film izleniyor].

Bence, [sevimli yavru hayvanların resimlerini gösteriyor] birkaç tane daha Google görseli. [gülerek]. Önümüzdeki derse, Harlow deneylerini toparlayıp biraz daha ayrıntılı ele alarak başlamak istiyorum. Ardından akrabamız olmayanlara yönelik diğergâmlığa geçeceğiz. Önümüzdeki hafta görüşmek üzere.